

Perioodi 2023–2027 keskkonnasõbraliku majandamise toetuse (KSM) nõuete hindamismatriksid

Toetusõiguslikkuse nõuete rikkumisel toetust ei määrata. Baasnõuete, põhitegevuse nõuete ja lisategevuse nõuete rikkumisel hinnatakse nõude rikkumist kolmest aspektist lähtuvalt:

- a) **Raskus** sõltub eelkõige selle tagajärgede olulisusest. Määratakse koefitsiendiga, mis annab rikkumisele kaalu sõltuvalt tagajärgede mõjust eesmärgile.
Koefitsiendid alla 0,3 – mõju nõude eesmärgile vähene.
Koefitsiendid 0,3...0,5 – mõju nõude eesmärgile oluline.
Koefitsiendid üle 0,5 – mõju nõude eesmärgile väga oluline.
- b) **Ulatus** sõltub eelkõige selle mõjust kogu tegevusele. Määratakse % põllu- või põllumajandusmaast, toetusõiguslikust maast, taotletud põllumajandusmaast, objektide arvust jms, millises ulatuses oli rikkumine. Mida suurem %, seda suurem on mõju kogu tegevusele.
- c) **Püsivus** sõltub eelkõige selle mõju ajalisest ulatusest või sellest, kas seda mõju on võimalik mõistlike vahenditega lõpetada. Määratakse koefitsiendiga, mis annab rikkumisele kaalu sõltuvalt mõju püsivusest ja mõju lõpetamisest.
Koefitsiendid alla 0,3 – mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline.
Koefitsiendid 0,3...0,5 – mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline.
Koefitsiendid üle 0,5 – mõju püsiv.

Toetussummat vähendatakse protsendi võrra, mis saadakse raskuse ja püsivuse koefitsientide ning ulatuse protsendi korrutamisel.

Igale nõudele on arvestatud vaikumisi maksimaalne vähenduse % toetussummast. Erandjuhtudel võib hinnata nõude rikkumist matriksist erinevalt. Kui tegemist on raske rikkumisega, võib % olla suurem, kui maksimumina määratud. Kui tegemist on pettuse ja tahtliku rikkumisega, võib raskuse ja püsivuse koefitsiente muuta selliselt, et taotleja jääb toetusest ilma.

Korduvus – korduvuse leidmisel võetakse arvesse sama nõude rikkumised, mis on tuvastatud sama toetuse taotlemisel kogu programmiperioodi 2023–2027 jooksul.

Nõude korduva rikkumise korral sõltub toetussumma lõplik vähendamine sellest, mitmendat korda on kogu programmiperioodil 2023–2027 sama nõuet rikutud. Kui rikkumine on tuvastatud teist korda, siis korrutatakse kontrolli aastal kindlaksmääratud toetuse vähendamise protsent 2-ga, kui rikkumine on tuvastatud kolmandat korda, siis korrutatakse protsent 3-ga jne.

BAASNÕUDED

1. Taotleja kannab andmed põllumajandusliku tegevuse kohta veeseaduse alusel peetavasse põlluraamatusse.

RASKUS	Koef. 0,2 (mõju nõude eesmärgile vähene) – andmed ei vasta reaalsele olukorrale. Puudub ülevaade põllul tehtud töödest.
ULATUS	Kui põllu kohta puuduvad kõik andmed, siis arvestatakse 100% põllu pinnast rikutud pinnaks. Kui põllu kohta puuduvad andmed osaliselt, siis 50% põllu pinnast arvestatakse rikutud pinnaks. Rikkumisega pinnad liidetakse kokku ja

	leitakse rikkumise ulatuse % – kui palju moodustab kogu põllumajandusmaa pindalast kokku rikkumisega põldude pindala. Kui põlluraamat puudub, siis on ulatus 100%.
PÜSIVUS	Koef. 0,2 (<i>mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline</i>) – andmeid on võimalik taastada või parandada. Teada on põllul kasvav kultuur, kuid tehtud töid, tööde teostamise aega või kasutatud väetiste, taimekaitsevahendite ja seemnete koguseid ei ole võimalik täpselt määrata.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 4% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: 3 põldu kokku pinnaga 10 ha. Rikkumine tuvastatakse ühel põllul pinnaga 2 ha. Rikkumine kogu põllumajandusmaast $100 \times 2 / 10 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 0,2 \times 0,2 = 0,80\%$).

2. Taotleja täidab maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruse nr 68 „[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded](#)” § 3 lõigetes 6–8 sätestatud nõudeid.

Põllumajandusliku majapidamise põllumaast 50 protsendil ei ole lubatud kasvatada sama põhikultuuri kahel järjestikusel aastal, välja arvatud vahekultuuri kasvatamise korral ja kui tagatakse põhikultuuri vaheldumine vähemalt kolme aasta möödudes. Nõuet ei kohaldata mitmeaastaste põllukultuuride (rabarber, artišokk, spargel, maapirn, mädarõigas ja mugullauk), rohumaakultuuride ja looduslike rohttaimede kasvatamise ning maa söötis või mustkesas hoidmise korral.

Nõude kontrollimisel võetakse arvesse põllumajanduskultuur, mida kasvatatakse kohustuseaastal põhikultuurina.

Nõuet ei kohaldata põllumajandustootja suhtes, kelle ettevõtte on mahepõllumajanduse seaduse alusel tunnustatud, või kelle põllumajandusliku majapidamise põllumaa suurus on kuni 10 hektarit.

RASKUS	Koef. 1,0 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – soodustatakse umbrohtude, taimehaiguste ja -kahjurite levikut ning seeläbi suureneb vajadus taimekaitsevahendite kasutamiseks, mis omakorda pärsib elurikkust. Halveneb mulla struktuur ja fütosanitaarne seisund, väheneb mullaviljakus.
ULATUS	Protsent, mis ületab 49,99%.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – kontrollitaval aastal ei ole võimalik nõuet täita. Võimalik kasvatada järgmisel aastal või kontrollitava aasta sügisel muud kultuuri.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 50,01% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on põllumaad 11 ha. 6 hektaril on taotleja kasvanud sama põhikultuuri kahel järjestikusel aastal. Seega on taotleja põllumajandusliku majapidamise põllumaast kasvanud sama põhikultuuri kauem kui kahel järjestikusel aastal $54,55\% -il$ ($6 \times 100 / 11$). Ulatuse arvutus on $54,55 - 49,99 = 4,56\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($4,56 \times 1,0 \times 1,0 = 4,56\%$).

3. Taotleja täidab [veeseaduse](#) § 161 lõigetes 1 ja 7 ning keskkonnaministri 5. novembri 2021. a määruse nr 49 „[Nitraaditundliku ala määramine ja põllumajandusliku tegevuse piirangud nitraaditundlikul alal](#)” § 3 punktis 1 sätestatud nõudeid.

Tegemist on tingimuslikkuse süsteemi kohustusliku majandamisnõudega [KM 2 Nõue 4](#). Nõuet kontrollib Keskkonnaamet (KeA) tingimuslikkuse sama nõude kontrollis. Nõuet tuleb täita kogu põllumajanduslikus kasutuses oleval maal, mis asub nitraaditundlikul alal.

- Sõnnikuga on lubatud anda haritava maa ühe hektari kohta kuni 170 kg lämmastikku aastas, sealhulgas loomade karjatamisel maale jäävas sõnnikus sisalduv lämmastik.
- Väetisega on lubatud anda põllumajanduskultuuridele aastas selline kasvuks vajalik kogus lämmastikku haritava maa ühe hektari kohta, mis on kehtestatud [lämmastikku sisaldava väetise kasutamise nõuetes](#):
  - 1) lämmastikku sisaldava väetisega antava lämmastiku kogus ei tohi ületada kogust, mis on vajalik kasvatatava kultuuri planeeritava saagi saamiseks.
  - 2) lämmastikku sisaldava väetisega väetamise planeerimisel ja väetamisel tuleb arvestada:
    - a) kasvatatava kultuuri ning selle planeeritava saagi saamiseks vajaliku lämmastiku tarvet;
    - b) eelkultuuri mõju järgneva kasvuaasta põhikultuuri lämmastikunormi planeerimisel;
    - c) sõnniku järelmõju.
  - 3) talinisu toiduks kasvatamise korral võib kvaliteedinõuete tagamiseks anda täiendavalt taimedele omastatavat lämmastikku järgmiselt: planeeritud saakide 2–4 t/ha puhul kuni 10 kg/ha, 5–7 t/ha puhul kuni 15 kg/ha ja 8–10 t/ha puhul kuni 20 kg/ha.
  - 4) mineraallämmastiku kogused, mis on suuremad kui 100 kg hektarile, tuleb anda jaotatult.
- Nitraaditundliku ala kaitsmata põhjaveega aladel ja karstialal ei tohi mineraalväetisega antav lämmastikukogus olla aastas üle 120 kg haritava maa ühe hektari kohta ning taliviljadele ja mitmeniitelistele rohumaadele korraga antav lämmastikukogus olla aastas üle 80 kg haritava maa ühe hektari kohta.

RASKUS	Koef. 0,3 (<i>mõju nõude eesmärgile oluline</i>) – esineb oht keskkonna reostuseks.
ULATUS	Määratakse vastavalt tingimuslikkuse KM 2 Nõue 4 rikkumise punktidele: 3-9 punkti – 20% 10-13 punkti – 50% 14-15 punkti – 100%
PÜSIVUS	Koef. 0,3 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – pinnavee ja põhjavee väetistega saastumisel on hea veeseisundi taastumine pikaajaline protsess.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 9% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Tingimuslikkuse nõuete kontrollis on tuvastatud KM 2 Nõue 4 rikkumine. KeA on hinnanud tingimuslikkuse raames nõude rikkumist, mille punktisumma kokku on 6. Ulatuse on 20%.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef (20 x 0,3 x 0,3 = 1,80%).

4. Taotleja täidab maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruse nr 68 „[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded](#)” [lisas 1](#) esitatud kohustuslike majandamisnõuete 7 ja 8 nõudeid 1–4.

Nõuet kontrollib Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA) tingimuslikkuse sama nõude kontrollis. Nõuet tuleb täita kogu põllumajanduslikus kasutuses oleval maal.

Nõue 1: [taimekaitseseaduse](#) § 78 lõige 1; põllumajandusministri 29. novembri 2011. a määruse nr 90 „[Taimekaitsevahendi kasutamise ja hoiukoha täpsemad nõuded](#)“ § 4.

Nõue 2: [taimekaitseseaduse](#) § 79 lõiked 1 ja 6, § 78² lõige 1.

Nõue 3: [taimekaitseseaduse](#) § 87 lõige 1.

Nõue 4: [taimekaitseseaduse](#) § 84 lõiked 1, 1¹ ja 2; põllumajandusministri 20. aprilli 2006. a määrus nr 49 „[Taimekaitseseadme kasutamise, puhastamise, hooldamise ning hoidmise ohutusnõuded](#)“.

RASKUS	Koef. 1,0 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – nõuetele mittevastavate taimekaitsevahendite kasutamise korral esineb oht loomade/lindude elule ja keskkonna reostuseks.
ULATUS	Määratakse vastavalt tingimuslikkuse KM 7 ja 8 Nõue 1-4 rikkumise punktidele ja arvesse võetakse maatriks, millel on suurim punktide arv: 3-4 punkti – 10% 5-9 punkti – 30% 10-13 punkti – 50% 14-15 punkti – 100%
PÜSIVUS	Koef. 0,3 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – keskkonna taimekaitsevahenditega saastumisel on hea keskkonnaseisundi taastumine pikaajaline protsess.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 30% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Tingimuslikkuse nõuete kontrollis on tuvastatud KM 7 ja 8 Nõue 1 rikkumine ja Nõue 4 rikkumine. Mitme nõude rikkumise korral võetakse ulatuse leidmisel aluseks maatriks, milles punktide arv kokku on suurim. PTA on hinnanud tingimuslikkuse raames Nõue 1 rikkumist punktisummaga 4 ja Nõue 4 rikkumist punktisummaga 6. Kuna arvesse võetakse suurima punktisummaga maatriks, on ulatus 30%.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef (30 x 1,0 x 0,3 = 9%).

PÕHITEGEVUSE NÕUDED

Taotleja täidab kohustuseaastal põhitegevuse nõudeid kogu põllumajandusliku majapidamise toetusõiguslikul põllumajandusmaal, kui määruuses ei ole sätestatud teisiti.

KSM toetusõiguslik on põllumajandusmaa, mis vastab [keskkonnasõbraliku majandamise toetuse](#) määruse §-s 6 sätestatud nõuetele:

- toetusõiguslik on põllumajandusmaa, mis vastab [PST määruse](#) §-s 4 sätestatud nõuetele;
- toetusõiguslikud on põllukultuurid, aiakultuurid, lilled, mitmeliigiline väike põld (juhul, kui taotletakse KSM mitmeliigilise väikese põllu lisategevust) ja rohumaad. Mustkesa ja sööti jäetud maa ei ole toetusõiguslikud.
- toetusõiguslik ei ole maa, millele taotletakse NIIT, MULD, PÕHJAVESI ja PINNAVESI toetust.

1. Taotleja peab kogu põllumajanduslikus majapidamises tehtud põllumajandusliku tegevuse kohta veeseaduse alusel peetavat põlluraamatut elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonnas või muus e-teenuse keskkonnas (edaspidi *e-põlluraamat*). Taotleja täidab nõuet alates 2024. aasta 15. juulist.

RASKUS	Koef. 0,2 (<i>mõju nõude eesmärgile vähene</i>) – põllumajanduslikus majapidamises tehtud tegevused ei ole kantud elektroonilisse andmebaasi.
ULATUS	Taotleja ei pea põlluraamatut elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonnas ega muus e-teenuse keskkonnas (100%).
PÜSIVUS	Koef. 0,2 (<i>mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline</i>) – kontrollitaval aastal ei ole võimalik nõuet täita. Võimalik on e-põlluraamatut pidama hakata järgmisel aastal.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 4% toetussummast.

2. Samal maal ei kasvatata teravilja kauem kui kolmel järjestikusel aastal.

Mustkesa, sööti jäetud maa ja vahekultuur ei katkesta külvikorras teraviljade järgnevust kohustuseaastal ega kohustusaastale vahetult eelnenud kalendriaastatel. Maisi, tatra või sorgo kasvatamine katkestab teraviljade järgnevuse külvikorras.

Nõude kontrollimisel võetakse arvesse põllumajanduskultuur, mida kasvatatakse kohustuseaastal põhikultuurina ning mida kasvatati samal maal põhikultuurina kohustuseaastale vahetult eelnenud kalendriaastatel.

RASKUS	Koef. 1,0 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – soodustatakse umbrohtude, taimehaiguste ja -kahjurite levikut ning seeläbi suureneb vajadus taimekaitsevahendite kasutamiseks, mis omakorda pärsib elurikkust. Halveneb mulla struktuur ja fütosanitaarne seisund, väheneb mullaviljakus.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent KSM toetusõiguslikust põllumajandusmaast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – kontrollitaval aastal ei ole võimalik nõuet täita. Võimalik kasvatada järgmisel aastal või kontrollitava aasta sügisel kultuuri, mis katkestab teravilja järgnevuse.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on 3 teravilja põldu kokku pinnaga 10 ha. Rikkumine leitakse ühel põllul pinnaga 2 ha. Rikkumine KSM toetusõiguslikust põllumajandusmaast on $100 \times 2 / 10 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 1,0 \times 1,0 = 20\%$).

3. Ristõieliste sugukonda kuuluvat põllumajanduskultuuri ei kasvatata samal maal uuesti enne kolme aasta möödumist.

Mustkesa, sööti jäetud maa ja vahekultuur ei katkesta külvikorras ristõieliste sugukonda kuuluvate põllumajanduskultuuride järgnevust kohustuseaastal ega kohustusaastale vahetult eelnenud kalendriaastatel. Nõuet ei pea järgima mitmeaastaste köögiviljade kasvatamisel.

Nõude kontrollimisel võetakse arvesse põllumajanduskultuur, mida kasvatatakse kohustuseaastal põhikultuurina ning mida kasvatati samal maal põhikultuurina kohustuseaastale vahetult eelnenud kalendriaastatel.

Ristõielised kultuurid: söödakapsas, valge peakapsas, raps, rüps, lehtkapsas, lillkapsas, nuikapsas, spargelkapsas (brokkoli), rooskapsas (brüsseli kapsas), hiina kapsas, muu kapsas, naeris, kaalikas, tuder, mustrõigas, õlirõigas, sinep, redis, punane peakapsas, harilik hiirekõrv, kapsasrohi, salatkress, võõrliivsinep, harilik sinerõigas jms.

RASKUS	Koef. 1,0 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – soodustatakse mulla kurnamist, taimehaiguste ja -kahjurite levikut ning seeläbi suureneb vajadus taimekaitsevahendite kasutamiseks, mis omakorda pärsib elurikkust. Halveneb mulla struktuur ja fütosanitaarne seisund, väheneb mullaviljakus.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent KSM toetusõiguslikust põllumajandusmaast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – kontrollitaval aastal ei ole võimalik nõuet täita. Võimalik kasvatada järgmisel aastal kultuuri, mis ei kuulu ristõieliste sugukonda.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on 3 ristõieliste põllumajanduskultuuridega põldu kokku pinnaga 10 ha. Rikkumine leitakse ühel põllul pinnaga 2 ha. Rikkumine KSM toetusõiguslikust põllumajandusmaast on $100 \times 2 / 10 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 1,0 \times 1,0 = 20\%$).

4. Samal maal ei kasvatata maasikat kauem kui viiel järjestikusel aastal.

Mustkesa, sööti jäetud maa ja vahekultuur ei katkesta külvikorras maasika järgnevust kohustuseaastal ega kohustusaastale vahetult eelnenud kalendriaastatel.

Nõude kontrollimisel võetakse arvesse põllumajanduskultuur, mida kasvatatakse kohustuseaastal põhikultuurina ning mida kasvatati samal maal põhikultuurina kohustuseaastale vahetult eelnenud kalendriaastatel.

RASKUS	Koef. 1,0 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – soodustatakse mulla kurnamist, taimehaiguste ja -kahjurite levikut ning seeläbi suureneb vajadus taimekaitsevahendite kasutamiseks, mis omakorda pärsib elurikkust. Halveneb mulla struktuur ja fütosanitaarne seisund, väheneb mullaviljakus.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent KSM toetusõiguslikust põllumajandusmaast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – kontrollitaval aastal ei ole võimalik nõuet täita. Võimalik kasvatada järgmisel aastal või kontrollitava aasta sügisel kultuuri, mis katkestab maasika järgnevuse.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on 3 maasika põldu kokku pinnaga 10 ha. Rikkumine leitakse ühel põllul pinnaga 2 ha. Rikkumine KSM toetusõiguslikust põllumajandusmaast on $100 \times 2 / 10 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 1,0 \times 1,0 = 20\%$).

5. Taotleja kasvatab vähemalt 15 protsendil ja taotleja, kelle ettevõtte on mahepõllumajanduse seaduse alusel tunnustatud, vähemalt 20 protsendil kogu põllumajandusliku majapidamise põllumaal liblikõieliste sugukonda kuuluvaid põllumajanduskultuure (edaspidi liblikõielised) puhaskultuurina, segus kõrreliste heintaimedega või segus teiste haljasväetiseks kasvatatavate põllumajanduskultuuridega.

Nõuet ei pea järgima alla 0,30 hektari suurusel põllumaa põllul. Liblikõieliste puhaskultuuri või liblikõieliste-kõrreliste heintaimede segu on lubatud kasvatada ka allakülvina. Liblikõieliste kaetus liblikõieliste-kõrreliste heintaimede ja liblikõieliste-haljasväetistaimede segu taimikus peab olema vähemalt 30%. Põldhernest on lubatud kasvatada tugikultuuriga, kui põldherne kaetus segu taimikus on vähemalt 70%.

Nõude kontrollimisel võetakse arvesse põllumajanduskultuur, mida kasvatatakse kohustuseaastal põhikultuurina.

RASKUS	Koef. 1,0 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – väheneb mullaviljakus, suureneb taimekaitsevahendite ja mineraalväetiste kasutamine ja seeläbi oht veekeskkonnale ja elurikkusele.
ULATUS	Protsent, mis jääb nõude täitmisest puudu.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – kontrollitaval aastal ei ole võimalik nõuet täita. Võimalik liblikõielisi külvata kontrollitava aasta sügisel või järgmisel aastal.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on vastavalt kas 15% või 20% (taotlejal, kelle ettevõtte on mahepõllumajanduse seaduse alusel tunnustatud) toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Põllumaad on kokku 20 ha, sellest 15% on $(20 \times 15 / 100)$ 3 ha, millel peab kasvama liblikõieline kultuur. Taotlejal on liblikõielisi kultuure kokku 2 ha ehk 10% $(2 \times 100 / 20)$. Ulatus on $15 - 10 = 5\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef $(5 \times 1,0 \times 1,0 = 5\%)$.

6. Taotleja kasutab põhikultuuri külvisena kohustuseaastale vahetult eelnenud kalendriaasta sügisel ja kohustuseaasta kevadisel teraviljade külvipinnal kokku vähemalt 15 protsenti sertifitseeritud teraviljaseemet.

Maisi ja sorgo külvipinda ning teravilja ja teiste põllumajanduskultuuride segu külvipinda ei loeta teraviljade kogupinna hulka ning sertifitseeritud seemnega külvatud teraviljade pinna hulka. Maisi ja sorgo seemet ei arvestata sertifitseeritud teraviljaseemne hulka.

Samale põllule ei tohi külvata sertifitseeritud ja sertifitseerimata seemet, välja arvatud juhul, kui sertifitseerimata seemet kasutatakse allakülviks.

Seemnepartii sertifitseerimist tõendav külvatud seemne müügi pakendi etikett või sertifitseeritud seemne ostmist tõendav ostudokument peavad olema kohustuseaasta jooksul kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad.

RASKUS	Koef. 1,0 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – levivad taimekahjustajad.
ULATUS	Protsent, mis jääb nõude täitmisest puudu.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – kontrollitaval aastal ei ole võimalik nõuet täita. Võimalik külvata sertifitseeritud seemnega teravilja kontrollitava aasta sügisel või järgmise aasta kevadel.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 15% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Teraviljade külvipind kokku on 20 ha, sellest 15% on $(20 \times 15 / 100)$ 3 ha, mis peab olema sertifitseeritud seemnega külvatud. Sertifitseeritud seemnega teravilja on külvatud 2 ha ehk 10% $(2 \times 100 / 20)$. Ulatus on $15 - 10 = 5\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef (5 x 1,0 x 1,0 = 5%).

7. Taotleja ei kasuta glüfosaati sisaldavaid taimekaitsevahendeid:

- 1) **põllukultuuri** (teravili, kaunvili, õli- või kiukultuur, rühvelkultuur ning muu tehniline kultuur) **taimede tärkamisest, istutamisest või maha panemisest kuni saagi koristamiseni;**
- 2) **maal, millel kasvatatakse aiakultuuri** (köögivilid, maasikas, ravim- või maitsetaim, puuvilja- või marjakultuur);
- 3) **mustkesal, sööti jäetud maal, haljaskesal ja haljasväetiseks kasvatatavatel taimedel ning vahekultuuridel.**

RASKUS	Koef. 0,5 (<i>mõju nõude eesmärgile oluline</i>) – esineb oht loomade, lindude, inimese jt tervisele. Toimub mulla, vee ja toidu saastumine taimekaitsevahendi jääkidega.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent KSM toetusõiguslikust põllumajandusmaast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – glüfosaadi kasutamisel jäävad jäägid mulda mitmeks aastaks.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 50% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on 3 maasika põldu kokku pinnaga 10 ha. Rikkumine leitakse ühel põllul pinnaga 2 ha. Rikkumine põllumajandusmaast $100 \times 2 / 10 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef (20 x 0,5 x 1,0 = 10%).

8. Taotleja korraldab põllumajandusmaa kohta, mille kohta ta toetust taotleb, mullaproovide võtmise ning proovide saatmise mullaanalüüside tegemiseks mulla ja pinnase analüüsimiseks akrediteeritud laboratooriumisse hiljemalt kohustuseaasta 1. detsembriks.

1) Kui põllumajandusmaalt, mille kohta toetust taotletakse, on varem võetud mullaproov ja selle kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla happesuse, mulla orgaanilise süsiniku sisalduse, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse kohta, peab taotleja korraldama mullaproovi võtmise ja laboratooriumisse saatmise eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viienda aasta 1. detsembriks.

Taotleja korraldab mullaproovide võtmise arvestusega, et iga kuni viie hektari põllumajandusmaa kohta, mille kohta ta toetust taotleb, on võetud üks mullaproov, millest on võimalik määrata mulla happesus, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldus. Mulla happesus määratakse kaaliumkloriidi lahusest, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse määramiseks kasutatakse Mehlich 3, Egnér-Riehm topeltlaktaadi või Egnér-Riehm-Domingo ammoniumatsetaat-laktaadi meetodit.

RASKUS	Koef. 0,3 (<i>mõju nõude eesmärgile oluline</i>) – väetiste kasutamine ei toimu vastavalt väetustarbele, kasvatatakse põllumullale mittevastavaid kultuure.
ULATUS	Vajaminevatest proovidest, mitu protsenti moodustavad puuduolevad/nõuetele mittevastavad proovid.
PÜSIVUS	Koef. 0,2 (<i>mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline</i>) – puuduolevad proovid on võimalik võtta kontrollitava aasta sügisel või järgmise aasta kevadel.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 6% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on KSM taotletud maad kokku 50 ha. Mullaproovide arv, mis peab olema võetud on $50/5 = 10$ mullaproovi. Taotleja on võtnud 1. detsembriks 7 mullaproovi, seega 3 mullaproovi on võtmata. Rikkumine $100 \times 3/10 = 30\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($30 \times 0,3 \times 0,2 = 1,8\%$).

2) Kui taotleja taotleb toetust aiakultuuri kasvatamise eest, korraldab ta mullaproovide võtmise arvestusega, et iga kuni kolme hektari põllumajandusmaa kohta, mille kohta ta aiakultuuri kasvatamise eest toetust taotleb, on võetud üks mullaproov, millest on lisaks mulla orgaanilise süsiniku sisaldusele, taimedele omastatava fosfori ning kaaliumi sisaldusele ja mulla happesusele võimalik määrata taimedele omastatava magneesiumi, kaltsiumi, vase, mangaani ja boori sisaldus.

Kui põllumajandusmaalt, mille kohta taotleja taotleb toetust aiakultuuri kasvatamise eest, on varem võetud mullaproov ja selle kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla orgaanilise süsiniku sisalduse, taimedele omastatava fosfori ning kaaliumi sisalduse, mulla happesuse, taimedele omastatava magneesiumi, kaltsiumi, vase, mangaani ja boori sisalduse kohta, peab taotleja korraldama mullaproovi võtmise ja laboratooriumisse saatmise eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viienda aasta 1. detsembriks.

RASKUS	Koef. 0,3 (<i>mõju nõude eesmärgile oluline</i>) – väetiste kasutamine ei toimu vastavalt väetustarbele, kasvatatakse põllumullale mittevastavaid kultuure.
ULATUS	Vajaminevatest proovidest, mitu protsenti moodustavad puuduolevad/nõuetele mittevastavad proovid.
PÜSIVUS	Koef. 0,2 (<i>mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline</i>) – puuduolevad proovid on võimalik võtta kontrollitava aasta sügisel või järgmise aasta kevadel.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 6% toetussummast.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef.

3) Võetud mullaproovidest peab mulla orgaanilise süsiniku sisaldus olema analüüsitud arvestusega, et põllumajandusmaa kohta, mille kohta toetust taotletakse, on iga kuni 20 hektari kohta analüüsitud vähemalt üks proov.

RASKUS	Koef. 0,1 (<i>mõju nõude eesmärgile vähene</i>) – mulla orgaanilise süsiniku sisaldus on üks tähtsamaid mulla viljakuse ja kvaliteedi indikaatoreid. Samuti on oluline teada, milliste harimisvõtetega on võimalik mulla orgaanilise süsiniku varu suurendada.
ULATUS	Vajaminevatest proovidest, mitu protsenti moodustavad puuduolevad proovid.
PÜSIVUS	Koef. 0,1 (<i>mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline</i>) – muutused mulla orgaanilise süsiniku varus on pikaajalised ja usutavalt tuvastatavad alles 4-6 aasta möödudes.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 1% toetussummast.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef.

4) Kui põllumajandusmaad, mille kohta toetust taotletakse, on üle kümne hektari, peab mullaproovid võtma Maaelu Teadmuskeskuse (METK) korraldatud mullaproovivõtjate koolituse läbinud isik.

RASKUS	Koef. 0,1 (<i>mõju nõude eesmärgile vähene</i>) – puuduvad täpsed andmed mullaproovide võtmise asukohast ja mullakaardid.
ULATUS	Vajaminevatest proovidest, mitu protsenti moodustavad proovid, mida ei ole võtnud METK koolitatud proovivõtja.
PÜSIVUS	Koef. 0,1 (<i>mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline</i>) – mullaproovid on võetud.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 1% toetussummast.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef.

9. Sama keemilise taimekaitsevahendi, välja arvatud insektitsiidi, toimeainet ei kasutata samal suvinisu, talinisu, talirukki, suviodra, suvikaera, suvirapsi, talirapsi, suvirüpsi, talirüpsi, hariliku maisi, hariliku herne, põldoa ja heintaimede, välja arvatud heinaseemne, kasvatamise korral, põllul ühe kalendriaasta jooksul rohkem kui kaks korda.

RASKUS	Koef. 0,5 (<i>mõju nõude eesmärgile oluline</i>) – sama toimeainega taimekaitsevahendite kasutamisel on haiguste ja umbrohtude tõrjumise efekt väiksem.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent KSM toetusõiguslikust põllumajandusmaast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – sama keemilise taimekaitsevahendi toimeaine korduv kasutamine kiirendab taimekahjustajate resistentsuse kujunemist taimekaitsevahendite suhtes.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 50% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on KSM toetusõiguslikku põllumajandusmaad 10 ha. Rikkumine leitakse suvinisu põllul pinnaga 2 ha. Rikkumine KSM toetusõiguslikust põllumajandusmaast on $100 \times 2 / 10 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 0,5 \times 1,0 = 10\%$).

10. Aiakultuuri teenindusala hoitakse rohukameras.

RASKUS	Koef. 0,3 (<i>mõju nõude eesmärgile oluline</i>) – toitainete leostumise oht on suurem ja looduslik mitmekesisus väiksem.
ULATUS	Rikkumisega seotud põldude pinna protsent KSM toetusõiguslikust põllumajandusmaast.
PÜSIVUS	Koef. 0,3 (<i>mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline</i>) – kontrollitaval aastal on võimalik teenindusala jätta rohtuma.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 9% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on KSM toetusõiguslikku põllumajandusmaad 5 ha. Rikkumine leitakse 2 ha suurusel maasika põllul, mille teenindusala ei ole rohukameras. Rikkumine KSM toetusõiguslikust põllumajandusmaast $2 \times 100 / 5 = 40\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($40 \times 0,3 \times 0,3 = 3,6\%$).

11. Maasikaridades kasutatakse multši. Multši kasutatakse alates istandiku rajamisest ja see peab olema põllul kogu vegetatsiooniperioodi jooksul või kuni istandiku likvideerimiseni.

RASKUS	Koef. 0,5 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – umbrohtude levik on laialdasem.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent KSM toetusõiguslikust põllumajandusmaast.
PÜSIVUS	Koef. 0,4 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – multši võimalik kasutada järgmisel aastal.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 20% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on 3 maasika põldu kokku pinnaga 10 ha. Rikkumine leitakse ühel põllul pinnaga 2 ha. Rikkumine kogu KSM toetusõiguslikust põllumajandusmaast on $100 \times 2 / 10 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 0,5 \times 0,4 = 4\%$).

12. Maal, millel kasvatatakse viljapuid, hoitakse kohustuseaasta 1. maist kuni 31. augustini õunamähkuri, ploomimähkuri, õunakoi ja õunapuu-võrgendikoi avastamiseks feromoonpüüniseid. Feromoonpüünised peavad olema paigutatud tihedusega vähemalt üks püünis iga 0,3 hektari suuruse maa kohta, millel kasvatatakse viljapuid.

RASKUS	Koef. 0,2 (<i>mõju nõude eesmärgile vähene</i>) – kahjustajate kindlaks tegemine on raskendatud, mistõttu hilineb ka võimalik tõrje.
ULATUS	Protsent, kui palju moodustab puuduolevate püüniste arv nõude täitmiseks vajaminevate püüniste arvust.
PÜSIVUS	Koef. 0,5 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – kontrollitaval aastal ei ole võimalik nõuet täita. Feromoonpüüniste panek enam sellele aastale mõju ei avalda, kuna viljapuuaiad kahjustajad on selleks ajaks juba saaki kahjustanud.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 10% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on viljapuudega põlde kokku 50 ha. 50 ha kohta peab olema $50 / 0,3 = 167$ püünist. Taotlejal on kokku 150 püünist, seega puudu on 17 feromoonpüünist. Rikkumine $100 \times 17 / 167 = 10,18\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($10,18 \times 0,2 \times 0,5 = 1,02\%$).

13. Maale, millel kasvatatakse viljapuid või marjapõõsaid, paigutatakse iga 0,3 hektari kohta vähemalt kaks järgmist elurikkust soodustavat elementi: 1) putukate või lindude joogianum; 2) kivikulil, oksakulil või vana kõdunev puunott; 3) lindude pesakast, röövlindude istumiskoht; 4) putukapesa; 5) taru, milles peetakse mesilasi.

RASKUS	Koef. 0,5 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – tolmeldamine väheneb ja/või kahjurputukate levik suureneb.
ULATUS	Leitakse vajaminevate ja eest leitud elementide arvud kõikidel põldudel, seejärel arvutatakse, mitu protsenti moodustavad puuduolevad elemendid vajaminevate elementide arvust.
PÜSIVUS	Koef. 0,2 (<i>mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiaajaline</i>) – elemente on võimalik paigaldada.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 10% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Põld 1: vaja 40 elementi, eest leiti 35; põld 2: vaja 40 elementi, eest leiti 45. Ulatuse arvutamisel võetakse aluseks vajaminevate elementide arv ehk 40; põld 3: vaja

20 elementi, eest leiti 15. Kokku vaja 100 elementi, eest leiti 90, seega puudu on 10 elementi. Ulatus on $10 \times 100 / 100 = 10\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($10 \times 0,5 \times 0,2 = 1\%$).

14. Taotleja või taotleja heaks tegutsev füüsiline isik, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, peab osalema kohustuseaasta 7. detsembriks vähemalt ühel keskkonnasõbraliku majandamise alasel koolitusel, mis on korraldatud strateegiakava alusel antava teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi arendamise toetuse või projekti „Climate Farm Demo“ raames.

NB! Koolitus tuleb läbida igal kohustuseaastal, millal KSM toetust taotletakse.

Koolituste kohta leiab infot [METK nõuandeteenistuse kodulehelt](#) alamlehelt „[Keskkonnasõbraliku majandamise õpe](#)“.

Koolituse nõude rikkumist hinnatakse kolmest aspektist lähtuvalt:

a) Raskus sõltub eelkõige selle tagajärgede olulisusest. Määratakse koefitsiendiga, mis annab rikkumisele kaalu sõltuvalt tagajärgede mõjust nõude eesmärgile.

Koefitsient „1“ – mõju nõude eesmärgile vähene.

Koefitsient „2“ – mõju nõude eesmärgile oluline.

b) Ulatus sõltub eelkõige selle mõjust kogu tegevusele. Koolituse nõude hindamisel on ulatus „1%“.

c) Püsivus sõltub eelkõige selle mõju ajalisest ulatusest või sellest, kas seda mõju on võimalik mõistlike vahenditega lõpetada. Määratakse koefitsiendiga, mis annab rikkumisele kaalu sõltuvalt mõju püsivusest ja mõju lõpetamisest.

Koefitsient „1“ – mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline.

Koefitsient „3“ – mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline.

RASKUS	Koef. 1,0 (mõju nõude eesmärgile vähene) – taotleja on läbinud koolituse tähtajast kuni 1 kuu hiljem.	Koef. 2,0 (mõju nõude eesmärgile oluline) – taotleja ei ole koolitusel osalenud või on koolitus läbitud tähtajast hiljem kui 1 kuu jooksul.
ULATUS	Taotleja ei ole koolitust läbinud etteantud tähtajaks (1%).	
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline) – taotleja on läbinud koolituse tähtajast kuni 1 kuu hiljem.	Koef. 3,0 (mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline) – taotleja ei ole koolitusel osalenud või on koolitus läbitud tähtajast hiljem kui 1 kuu jooksul.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 6% toetussummast.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef.

LISATEGEVUSE NÕUDED

Taotleja täidab kohustuseaastal lisategevuse nõudeid kogu põllumajandusliku majapidamise toetusõiguslikul põllumajandusmaal, mille kohta ta lisategevuse elluviimise eest toetust taotleb, kui määruuses ei ole sätestatud teisiti.

Orgaanilise multši kasutamise lisategevus

1. Aiakultuuri kasvatamise korral kasutatakse ridades ja reavahedes üksnes orgaanilist multši. Orgaanilist multši peab kasutama alates taimede külvamisest, maha panemisest või istutamisest ja see peab olema põllul kogu vegetatsiooniperioodi jooksul või kuni taimede ülesvõtmiseni. Orgaanilist multši kasutatakse koguses, mis takistab rohu läbikasvamist multšist.

RASKUS	Koef. 1,0 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – umbrohtude levik on laialdasem.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent orgaanilise multši kasutamise lisategevuse kindlakstehtud pinnast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – orgaanilist multši võimalik kasutada järgmisel aastal.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% orgaanilise multši kasutamise lisategevuse toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Orgaanilise multši kasutamise lisategevust on taotletud kokku 10 hektarile, sellest 3 hektaril ei ole ridades ja reavahedes kasutatud orgaanilist multši. Ulatuse arvutus: $100 \times 3 / 10 = 30\%$.

Lisategevuse toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($30 \times 1,0 \times 1,0 = 30\%$).

2. Taotleja teeb orgaanilise multši kasutamise tõendamiseks asukohapõhise pildi PRIA heakskiidetud mobiilirakendust kasutades.

PRIA heakskiidetud mobiilirakendus on Iva, mille kohta leiab infot [PRIA kodulehelt](#).

RASKUS	Koef. 0,3 (<i>mõju nõude eesmärgile oluline</i>) – orgaanilise multši kasutamine aiakultuuride kasvatamisel ei ole tõendatud.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent orgaanilise multši kasutamise lisategevuse kindlakstehtud pinnast.
PÜSIVUS	Koef. 0,2 (<i>mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline</i>) – orgaanilise multši kasutamist võimalik tõendada järgmisel aastal.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 6% orgaanilise multši kasutamise lisategevuse toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Orgaanilise multši kasutamise lisategevust on taotletud kokku 10 hektarile. Ühe põllu kohta, mille suurus on 3 hektarit ei ole taotleja teinud Iva äpiga asukohapõhist pilti. Ulatuse arvutus: $100 \times 3 / 10 = 30\%$.

Lisategevuse toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($30 \times 0,3 \times 0,2 = 1,8\%$).

Haljasväetiskultuuri kasvatamise lisategevus

Köögilja kasvatatakse maal, millel kohustuseaastale vahetult eelnenud kalendriaastal kasvatati põhikultuurina liblikõielisi heintaimi puhaskultuurina, segus kõrreliste heintaimedega või segus teiste haljasväetiseks kasvatatavate põllumajanduskultuuridega. Liblikõieliste heintaimede kaetus liblikõieliste-kõrreliste heintaimede ja liblikõieliste-haljasväetistaimede segu taimikus peab olema vähemalt 30 protsenti.

Porgandit kasvatatakse maal, millel kohustuseaastale vahetult eelnenud kalendriaastal kasvatati põhikultuurina heintaimi puhaskultuurina või segus teiste haljasväetiseks kasvatatavate põllumajanduskultuuridega.

Porgandi kasvatamise eelselt võib kasvatada ka haljasväetistaimi, mis ei sisalda liblikõielisi. Sellisel juhul tuleb kasvatada porgandi eelselt põhikultuurina heintaimi puhaskülvis või segus teiste haljasväetiseks kasvatatavate põllumajanduskultuuridega.

RASKUS	Koef. 1,0 (mõju nõude eesmärgile väga oluline) – halvenevad muldade füüsikalised ja keemilised omadused, bioloogiline aktiivsus ning mulla elustik. Suureneb umbrohtude levik.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent haljasväetiskultuuri kasvatamise lisategevuse kindlakstehtud pinnast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline) – haljasväetiskultuuri võimalik kasvatada nõuetekohaselt alles järgneval aastal.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% haljasväetiskultuuri kasvatamise lisategevuse toetussummast.

Lisategevuse toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef.

Mitmeliigilise väikese põllu lisategevus

1. Taotleja kasvatab põllul vähemalt kaheksat erinevat põllumajanduskultuuri, mis kuuluvad köögivilja, rühvelkultuuri, lillede, ravim- või maitsetaimede hulka.

RASKUS	Koef. 1,0 (mõju nõude eesmärgile väga oluline) – suureneb oht elurikkusele, suureneb ilmastiku mõju ning väheneb võimalus saada kvaliteetset saaki.
ULATUS	Puuduolevate põllumajanduskultuuride protsent nõutud kultuuride arvust.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline) – kontrollitaval aastal ei ole võimalik nõuet täita. Nõutaval arvul kultuure on võimalik kasvatada alles järgmisel aastal.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% mitmeliigilise väikese põllu lisategevuse toetussummast.

Ulatuse leidmisel arvestatakse mitmeliigilise väikese põllu lisategevuse märkega põlde ja nendel kasvatatavate kultuuride arvu. Põldude osas, millel kasvab vähem kui 8 kultuuri, leitakse puuduolevate kultuuride arv kokku. Kui mõnel põllul kasvab üle 8 kultuuri, siis loetakse selle põllu osas nõue täidetuks ja arvesse läheb 8 kultuuri. Seega, kui mõnel põllul on vähem kultuure, kui nõutud ning mõnel põllul rohkem, siis suurem arv kultuure ühel põllul ei kompenseeri kultuuride puudumist teisel põllul.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on 3 põldu, millele taotletakse mitmeliigilise väikese põllu lisategevust. Põllul nr 1 kasvatatakse 7 erinevat kultuuri, põllul nr 2 kasvatatakse 5 ning põllul

nr 3 kasvatatakse 4 erinevat kultuuri. Kokku kasvatatakse 16 kultuuri. Kolme põllu peale kokku peab kasvatama 24 kultuuri. Ulatus on $16 \times 100 / 24 = 66,67\%$.

Lisategevuse toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($66,67 \times 1,0 \times 1,0 = 66,67\%$).

2. Taotleja kasvatab igat põllumajanduskultuuri, mis kuuluvad köögivilja, rühvelkultuuri, lillede, ravim- või maitsetaimede hulka, kuni 0,10 hektari suurusel maal.

RASKUS	Koef. 1,0 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – suureneb oht elurikkusele, suureneb ilmastiku mõju ning väheneb võimalus saada kvaliteetset saaki.
ULATUS	Määratakse vastavalt mitu protsenti põllul olevatest kultuuridest kasvatatakse üle 0,10 hektari suurusel maal: kuni 10% – ulatus 10% 10,01-20% – ulatus 20% üle 20% – ulatus 40%.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – kontrollitaval aastal ei ole võimalik nõuet täita. Nõutaval pinnal kultuure on võimalik kasvatada alles järgmisel aastal.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 40% mitmeliigilise väikese põllu lisategevuse toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on kokku 12 kultuuri, millest 3 kultuuri pind on üle 0,10 ha. Seega põllul olevatest kultuuridest kasvatatakse üle 0,10 hektari suurusel pinna 25% kultuuridest ($3 \times 100 / 12$). Ulatus on 40%.

Lisategevuse toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($40 \times 1,0 \times 1,0 = 40\%$).

Vahekultuuri kasvatamise lisategevus

Vahekultuur on külvatud hiljemalt kohustuseaasta 1. septembriks ja seda kasvatatakse vähemalt kohustuseaasta 1. novembrini.

RASKUS	Koef. 1,0 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – taimkatteta maal võib esineda mulla ärakanne tuule- või vee-erosiooni tagajärjel.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent vahekultuuri kasvatamise lisategevuse kindlakstehtud pinnast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – kontrollitaval aastal ei ole võimalik nõuet täita. Vahekultuuri on võimalik kasvatada alles järgmisel aastal.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% vahekultuuri kasvatamise lisategevuse toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotleja on vahekultuuri kasvatamise lisategevust taotlenud kokku 150 hektarile. Sellest 2 hektaril tuvastatakse, et vahekultuuri ei ole kasvatatud 1. novembrini. Rikkumine $100 \times 2 / 150 = 1,33\%$.

Lisategevuse toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($1,33 \times 1,0 \times 1,0 = 1,33\%$).

Happelise mulla lupjamise lisategevus

1. Taotleja kasutab põllul, mille kohta on koostatud lubjatarbekaart, lubiväetist. Mulla lupjamiseks kasutatakse tuhka või lisaks tuhale muud lubiväetist. Lupjamiseks kasutatud lubiväetise kohta peavad andmed olema kantud väetiseregistrisse. Tuha tekke aluseks oleva toorme ja muu lubiväetise päritolu tõendav dokument peab olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadav.

RASKUS	Koef. 1,0 (mõju nõude eesmärgile väga oluline) – teadmata päritoluga lubiväetise kasutamisel on oht keskkonna reostuseks.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent happelise mulla lupjamise lisategevuse kindlakstehtud pinnast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline) – nõuetekohast lubiväetist võimalik kasutada järgmisel aastal.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% happelise mulla lupjamise lisategevuse toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotleja taotleb 3-le põllule, kokku pindalaga 10 ha, happelise mulla lupjamise lisategevust. Rikkumine leitakse ühel põllul pinnaga 2 ha – põllul ei ole kasutatud lupjamiseks tuhka. Rikkumine kogu lisategevuse kindlakstehtud pinnast $100 \times 2 / 10 = 20\%$.

Lisategevuse toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 1,0 \times 1,0 = 20\%$).

2. Pärast mulla lupjamist külvatakse põllule põllumajanduskultuur või peab seal kasvama taimik. Põllul, millel kasutatakse lubiväetist, kasvatatakse sügisei vahekultuure või peab seal olema püsirohumaat või maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruse nr 68 „[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded](#)” § 3 lõikes 5 sätestatud nõuete kohaselt talvine taimkate.

Talviseks taimkattteks loetakse 1. novembrist kuni 31. märtsini põllumaal ja püsiluhtidealusel maal olevad põllumajanduskultuurid, sealhulgas vahekultuur, kõrretüü ja taimejäänused.

RASKUS	Koef. 1,0 (mõju nõude eesmärgile väga oluline) – taimkatteta maal suureneb toitainete leostumise oht keskkonda.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent happelise mulla lupjamise lisategevuse kindlakstehtud pinnast.
PÜSIVUS	Koef. 0,3 (mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline) – järgmisel aastal on võimalik põllumajanduskultuuri kasvatada.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 30% happelise mulla lupjamise lisategevuse toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Happelise mulla lupjamise lisategevust on taotletud kokku 10 hektarile. Sellest 3 hektarilisel põllul on tehtud lupjamine ja põld on küntud, kuid põllule ei ole vahekultuuri ega talvist taimkatet rajatud. Rikkumine kogu lisategevuse kindlakstehtud pinnast $100 \times 3 / 10 = 30\%$.

Lisategevuse toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef (30 x 1,0 x 0,3 = 9%).

Glüfosaadi mittekasutamise lisategevus

Taotleja ei kasuta kohustuseaasta jooksul glüfosaati sisaldavaid taimekaitsevahendeid kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaal.

RASKUS	Koef. 1,0 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – esineb oht loomade, lindude, inimese jt tervisele. Toimub mulla, vee ja toidu saastumine taimekaitsevahendi jääkidega.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent kogu majapidamise põllumajandusmaast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – glüfosaadi kasutamisel jäävad jäägid mulda mitmeks aastaks.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% glüfosaadi mittekasutamise lisategevuse toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on põllumajandusmaad kokku pinnaga 150 ha. Rikkumine leitakse ühel põllul pinnaga 2 ha. Rikkumine kogu majapidamise põllumajandusmaast $100 \times 2 / 150 = 1,33\%$.

Lisategevuse toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef (1,33 x 1,0 x 1,0 = 1,33%).